

בש"פ 6757/17 - מדינת ישראל נגד סאלח סלימאן

בבית המשפט העליון

בש"פ 6757/17

לפני:
המבקשת:
כבוד השופט ד' מינץ
מדינת ישראל

נגד

המשיבים:
1. איברהים סלימאן
2. סאלח סלימאן

בקשה שיטית להארכת מעצר לפי סעיף 62(א) לחוק
סדר הדין הפלילי (סמכויות אכיפה - מעצרים),
התשנ"ו-1996

בשם המבקשת:
בשם המשיב 2:
עו"ד מיכל רגב
עו"ד איברהים סלימאן

החלטה

בקשה שיטית להארכת מעצר מעבר לתשעה חודשים לפי סעיף 62(א) לחוק סדר הדין הפלילי (סמכויות אכיפה - מעצרים), התשנ"ו-1996 (להלן: חוק המעצרים) החל מיום 15.9.2017, בתשעים יום או עד למתן פסק דין בתפ"ח 41219-09-15 בבית המשפט המחוזי בנצרת, לפי המוקדם.

הרקע לבקשה וטענות הצדדים

1. כתב האישום שהוגש נגד המשיבים ביום 24.9.2015 מייחס להם עבירות רצח, חבלה בכוונה מחמירה ויריות בשטח מגורים. בד בבד עם הגשת כתב האישום הוגשה בקשה למעצר המשיבים עד תום ההליכים המשפטיים נגדם. לאחר מספר דיונים, ביום 10.11.2015 הורה בית המשפט על מעצרו של משיב 1 עד לתום ההליכים נגדו תוך שמירת זכותו

עמוד 1

לפנות בבקשה לעיון חוזר ככל שיתקבל חומר חקירה חדש. בהמשך, ביום 24.11.2015 נעצר גם משיב 2 עד תום הליכי המשפט נגדו.

2. ביום 9.6.2016 הוגשה בקשה ראשונה להארכת מעצרו של המשיבים מעבר לתשעה חודשים. מעצרו של משיב 1 הוארך בהסכמה באותו יום ומעצרו של משיב 2 הוארך בהחלטת בית המשפט מיום 22.6.2016. מאז הוארך מעצר שני המשיבים מפעם לפעם עד היום.

3. עד ליום 24.11.2016 התקיימו בתיק 11 דיוני הוכחות, בהם נשמעו 35 עדים והסתיימה פרשת התביעה. בנוסף התקיימו 5 ישיבות גישור שבסיומן לא הגיעו הצדדים להסכמות. לעת הזאת קבועים 4 מועדי הוכחות באריכים 11.9.2017, 18.9.2017, 28.9.2017 ו-2.10.2017. מרבית העיכובים בניהול התיק נבעו בשל בעיות בייצוגו של משיב 1. עם זאת, ביום 22.5.2017 הבהיר בית המשפט כי לא תהיינה דחיות נוספות לצורך הסדרת ייצוגו של משיב 1 והודע לו כי אם לא יעלה בידו להשיג ייצוג פרטי, יהיה עליו לייצג את עצמו ועליו להיות ערוך לכך. כן הודע לו, כי אם ברצונו להיות מיוצג על ידי הסניגוריה הציבורית, עליו להודיע על כך מראש עד ליום 10.6.2017.

4. לטענת המבקשת, בעניינם של המשיבים קיימת עילת מעצר בשל מסוכנותם ובנסיבות העניין, בהן הסכסוך המשפחתי אשר הוביל לרצח עדיין פעיל, אין חלופה היכולה להבטיח את מטרות המעצר. אם ישוחררו המשיבים קיים חשש ממשי להסלמת הסכסוך ומעגל האלימות, זאת כפי שעולה גם מתסקירי שירות המבחן בעניין משיב 2. לטענת המבקשת גם בהינתן הדחיות והקצב האיטי בו מתנהל ההליך, הרי שהעיכובים בניהול התיק אינם בעטייה של המבקשת כי אם באשמתו של משיב 1. בכל מקרה, נוכח גמר פרשת התביעה וקביעת המועדים לשמיעת פרשת ההגנה בזמן הקרוב, צפויה התקדמות משמעותית בהליך ההוכחות בתקופת ההארכה המבוקשת.

5. משיב 1 נתן את הסכמתו להארכת המעצר המבוקשת.

6. בא-כוח משיב 2 הצביע בטיעונו על הכרסום בראיות התביעה. הוא הודה כי עניין שקילת הראיות מסור לבית המשפט המחוזי ואולם לטענתו הכרסום בראיות משליך גם על הערכת המסוכנות הנשקפת ממשיב 2, דבר שצריך להישקל על ידי בית משפט זה בגדרו של הליך זה. בעניין זה הוא הסתמך על מכתבו של משיב 1 מיום 19.6.2017 בו מסר את גרסתו לכתב האישום ובו הוא לוקח על עצמו את כל האחריות למה שארע ומנקה את משיב 2 מכל אשמה. עוד לטענתו, קצב התקדמות ההליך אינו מתקבל על הדעת, שכן מאז חודש דצמבר 2016 לא התקיימה אף ישיבת הוכחות בתיק. גם אם משיב 1 יעיד בישיבה הבאה, צפויות תקלות רבות בשל העדר ייצוגו.

7. את עיקר חיצו הפנה בא-כוח משיב 2 נגד שירות המבחן. הוא הצביע על תסקיר מעצר בעניין משיב 2 מיום 23.4.2017 בו הלכה למעשה הומלץ על שחרור המשיב הואיל ונמצאה חלופת מעצר טובה והמפקחים המוצעים נמצאו מתאימים. אלא שלבסוף לא ניתנה ההמלצה וזאת רק בשל עמדת אביו של המנוח והיעדר הסכם סולחה בין שתי המשפחות היריבות. טענת בא-כוח משיב 2 הייתה כי קצין המבחן אינו מוסמך להעניק לנפגע עבירה זכות להביע עמדה לעניין שחרור נאשם ממעצר ולהעמיד במרכז המלצתו את עמדת נפגע העבירה. חוק זכויות נפגעי עבירה, התשס"א-2001 (להלן: חוק נפגעי עבירה) העניק לנפגעי עבירה זכויות שונות, אך לא העניק את הזכות להביע עמדה בעניין שחרור נאשם ממעצר. כך גם סעיף 21א(ב) לחוק המעצרים קובע כי תסקיר מעצר יכלול את נסיבותיו האישיות של הנאשם, משמעות המעצר והיוצא ממנו, אך אין בו הוראה המקנה לשירות המבחן סמכות להעניק לנפגע העבירה עמוד 2

דיון והכרעה

7. ראשית ייאמר כי אין זו האכסניה המתאימה לדון בטענות הדנות בכרסום בראיות התביעה. מלאכה זו היא מנת חלקה של הערכאה המבררת, ולא של בית משפט זה במסגרת בקשה לפי סעיף 62 לחוק המעצרים (בש"פ 6687/17 מדינת ישראל נ' טחימר (30.8.2017); בש"פ 6003/17 מדינת ישראל נ' פלוני (31.7.2017) והאסמכתאות שם). אוסיף כי בכל מקרה יש לתת משקל נמוך לעמדת משיב 1 לגבי חלקו של משיב 2 בביצוע העבירות, כך שעל בסיס עמדה זו לבדה, אין לראות כרסום בראיות התביעה.

8. שנית ולגופו של עניין, עיון בבקשה ובהליכים שהתקיימו בבית המשפט המחוזי אכן מגלה כי הדיון מתנהל שם בעצלתיים. דבר זה נעוץ בשל התנהלותו של משיב 1 כאשר משיב 2 משלם על כך את המחיר. בשל קושי זה הוחלט כאמור לנהל את פרשת ההגנה מבלי שמשיב 1 מיוצג, וישנן רגליים לסברת בא-כוח משיב 2 כי ספק אם החלטה זו תניב את התוצאה הנכספת של ניהול ההליך באופן שוטף ורציף ללא תקלות. מכל מקום, כפי שאמר בית משפט זה בבקשות הקודמות להארכת מעצר המשיבים, שיקול זה אינו מביא כשלעצמו לתוצאה הבלעדית של שחרור משיב 2 מכבלי מעצרו. השאלה שיש לדון בה על פי טענת בא-כוח משיב 2, היא הרלוונטיות של עמדת נפגעי העבירה להמלצת שירות המבחן.

9. נדמה לי שבעניין זה, בא-כוח משיב 2 הרחיק לכת קמעא בפרשו את עמדת שירות המבחן. אם אכן היה מדובר בשאלת זכויות נפגע העבירה, אזי נראה על פניו כי יש צדק בדבריו, שכן זכויות נפגעי עבירה הקבועות בחוק נפגעי עבירה והמתייחסות לזכויות הנפגעים בהליך הפלילי בבית המשפט (פרק ב', סעיפים 6 עד 18), כוללות הבעת עמדה בעיכוב הליכים (סעיף 16); הבעת עמדה לעניין הסדר טיעון או הסדר סגירת תיק (סעיף 17); מתן הצהרה לעניין גזר הדין (סעיף 18). אין החוק מעניק זכות לנפגע עבירה להביע עמדה בשאלת מעצרו של נאשם. כך, בא-כוח משיב 2 צודק כי סעיף 21א(ב) לחוק המעצרים קובע כי תסקיר מעצר יכלול את נסיבותיו האישיות של הנאשם, משמעות המעצר, החלופות למעצר ולשחרור, או המלצה בדבר תנאים מיוחדים לשחרור בערובה והפיקוח עליהם. אין הסעיף נוקב באופן מפורש בהתחשבות בעמדת נפגע העבירה.

10. אלא שהתחשבות שירות המבחן בעמדת נפגעי העבירה אינה מהווה חריגה מסמכות והיא אינה באה בנוסף לזכויות המוקנות לנפגעי העבירה המפורטות בחוק נפגעי עבירה. היא באה בד' אמותיו של תפקיד שירות המבחן להעריך את "משמעות המעצר", תנאיו והחלופות לו הקבוע בסעיף 21א(ב) לחוק המעצרים. על שירות המבחן להציג בפני בית המשפט את תמונת המצב המלאה אשר נתגלתה לפניו. ככל שתמונה זו מצריכה התייחסות לעמדת נפגעי העבירה, על שירות המבחן ליתן לכך ביטוי במסגרת תסקיר המעצר, וללא התייחסות זו – לא תושלם משימתו (וראו: ע"פ 8655/10 סואעד נ' מדינת ישראל (29.5.2011)). תסקיר שירות המבחן הינו אפוא בבחינת "עיניו" של בית המשפט בשטח, ובעזרתו נבחנת מסוכנותו של הנאשם והיכולת להפיג את המסוכנות הנשקפת ממנו באמצעות חלופות מעצר (בש"פ 6426/09 מדינת ישראל נ' פלונית (12.8.2009)). מובן כי במסגרת הערכת מסוכנותו של הנאשם לעיתים עולה הצורך להתחשב, בין יתר השיקולים, גם בעמדת נפגעי העבירה. שיקול זה עולה ביתר שאת בענייננו, עת מדובר במשפחות המתגררות בשכנות זו לזו. בדומה, בית משפט זה התחשב בעבר בקיומה של סולחה בין הצדדים הניצים שהמריבה ביניהם הולידה את ביצוע העבירה המיוחסת לנאשם כחלק ממכלול השיקולים הנדרשים בעת הערכת הסכנה הנשקפת מהנאשם (וראו: בש"פ 5886/10 מדינת ישראל נ' אלטורי (16.8.2010)).

11. לפיכך, לא נמצא כל פסול בהמלצת שירות המבחן כאשר התחשב בעמדת אביו של המנוח או בכך שהשלום טרם שורר בין הצדדים היריבים. לא נמצא כל פסול בהערכה המבוססת על נתונים אלו, לפיה קשה לעת הזאת לשלול פוטנציאל להישנות מעשים פורצי גבולות החוק וקיים גם חשש לפגיעה במשיב עצמו ובבני משפחתו.

12. יש גם לזכור כי בכל מקרה, חרף העובדה שלעמדת שירות המבחן יש אכן חשיבות, היא בגדר המלצה בלבד ובית המשפט אינו מחויב לאמצה (בש"פ 9317/16 אפגני נ' מדינת ישראל (11.1.2017)); בש"פ 2243/13 פלוני נ' מדינת ישראל (5.5.2013)). התסקיר מהווה כלי עזר מקצועי חשוב אך לא מחייב (בש"פ 3462/17 פלוני נ' מדינת ישראל (18.5.2017)); בש"פ 8097/14 אזברגה נ' מדינת ישראל (9.12.2014); בש"פ 3416/17 דה גוזמן נ' מדינת ישראל, (14.5.2017); בש"פ 5309/05 צמח נ' מדינת ישראל (29.6.2005)). לכן, אף אם שירות המבחן התחשב בנתונים שלא היה צריך להתחשב בהם וחרג מגבולות המותרים לו, ואיני סבור שכך היה במקרה זה, בסופו של דבר, בית המשפט הוא זה ששוקל את מכלול הנתונים הרלוונטיים לעניין והוא זה שרשאי לקחת בחשבון גם את התלקחות המריבה הקיימת בין מי מהמשיבים לבין משפחת המנוח והתוצאות הנובעות מכך.

בשים לב לכל האמור, גם לעת הזאת איני רואה מנוס מהארכת מעצרו של שני המשיבים כמבוקש, וזאת חרף חוסר הנוחות מכך שאין משיב 2 נושא באחריות כלשהי להתארכות ההליכים.

ניתנה היום, ט"ז באלול התשע"ז (7.9.2017).

ש ו פ ט